

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området vid ett avtalslöst brexit

(Socialdepartementets diarienummer S2019/00206/SF)

Försäkringskassan begränsar yttrandet till de delar som berör vår verksamhet.

Sammanfattning

Försäkringskassan välkomnar förslaget om att mildra de konsekvenser som uppstår för enskilda på grund av Förenade kungarikets utträde ur EU. På grund av vikten av att ha en fungerande författning på plats vid ett avtalslöst utträde har Försäkringskassan i detta remissvar valt att endast lyfta de delar av förslaget som är mest relevanta för Försäkringskassans möjligheter att tillämpa förslaget. Försäkringskassan vill också påpeka att det på grund av den korta beredningstiden kan finnas andra risker och konsekvenser som inte tas upp i yttrandet.

Försäkringskassan vill lyfta behovet av vissa förtydliganden. Det gäller bland annat om förordningen (1988:106) om tillämpning av en konvention den 29 juni 1987 mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland om social trygghet (avtalet med Storbritannien) kommer att vara tillämpligt efter utträdet samt i vilken utsträckning den utökade exporträten ska föregås av en prövning av försäkring enligt SFB.

Försäkringskassan ser ett problem med att den föreslagna lagstiftningen inte kommer ha trätt ikraft vid utträdet. Försäkringskassan kommer under tiden från utträdet till dess att lagen träder ikraft inte ha stöd i lagstiftning för att besluta om utbetalning av förmåner enligt förslaget. Försäkringskassan anser därför att lagstiftaren bör överväga om bestämmelserna istället kan införas genom en förordning.

Försäkringskassan delar inte uppfattningen att förslagen inte kommer innebära förändringar i handläggningen för myndigheten. Förutom att informationsutbyte med institutioner i Förenade kungariket inte längre kommer vara möjligt kommer Försäkringskassan att i varje enskilt ärende behöva pröva om förutsättningarna för att tillämpa de föreslagna bestämmelserna föreligger.

Allmänna kommentarer

Det råder oklarhet om konventionen mellan Sverige och Storbritannien är tillämplig. Om den ska tillämpas kommer konsekvenserna av förslaget att påverkas. Försäkringskassan utgår dock i detta remissvar från förutsättningen att avtalet med Storbritannien inte är tillämpligt.

Det saknas en definition av begreppet personer i förslaget, varken i SFB eller i förordning 883/2004 används det begreppet. Det behöver även tydliggöras om tredjelandsmedborgare ska omfattas av förslaget, eller om det bara gäller EU-medborgare.

2.1 Förslag till lag om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Kommentarer på lagtexter

Tillämpningsområde

1 §

Enligt förslaget ska SFB fortsätta att tillämpas i vissa fall. Försäkringskassan anser att SFB bör vara fortsatt tillämplig när förutsättningarna är uppfyllda även om det inte regleras i denna lag. Försäkringskassan kan inte se att det finns någon bestämmelse i SFB som uttryckligen ska fortsätta att gälla även om villkoren inte är uppfyllda. Om avsikten istället är att reglera undantag eller avsteg från villkoren i SFB bör detta förtydligas.

Det föreslås också att förordning 883/2004 ska fortsätta tillämpas i vissa fall. Det bör istället uttryckas som att bestämmelserna i förordningen ska tillämpas som om förordningen var fortsatt tillämplig i de angivna situationerna. Även förordning 987/2009 bör tas med i lagtexten eftersom den reglerar tillämpningen av förordning 883/2004 samt så återbetalas vårdkostnader med stöd av förordning 987/2009.

Det behöver förtydligas på vilket sätt 3 och 4 §§ täcks av skrivningen att SFB och förordning 883/2004 ska fortsätta tillämpas. Dessa bestämmelser återfinns inte i SFB och de förslagna bestämmelserna hänvisar inte heller till bestämmelser i förordning 883/2004. Se även kommentarer under de aktuella bestämmelserna nedan.

Det framgår inte om en person ska vara omfattad av samtliga nämnda författningar eller om förslagen innebär att det är tillräckligt att personen är omfattad av en av författningarna den 29 mars 2019.

Förmånerna med stöd av studiestödslagen är nämnda i förslaget under avsnitt 4.2 men studiestödslagen (1999:1395) är inte nämnd i 1 §. Om de ska omfattas bör studiestödslagen finnas med i 1 §.

Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är omnämnd i 3 § och undantagen i 4 och 5 §§ men är inte heller uppräknad i 1 §. Försäkringskassan bedömer att den bör nämnas i 1 § för att det ska gå att lägga samman perioder. Försäkringskassan är beroende av den bedömning som a-kassorna gör i vissa hänseenden och det kan påverka den enskildes ersättning.

Innebörd**2 §**

Begrepp eller uttryck har inte samma betydelse i SFB och i förordning 883/2004. Det behöver därför preciseras enligt vilken lagstiftning respektive begrepp ska ges betydelse.

Likvärdiga förmåner**3 §**

Denna bestämmelse riskerar att leda till att rätten till ersättningar utökas eller ändras jämfört med vad som gäller idag och jämfört med vad som gäller i förhållande till andra medlemsländer. En möjlig formulering skulle kunna vara att *samma rättsverkningar ska gälla utan hinder av att Förenade kungariket har lämnat EU.*

Sammanläggning av perioder**4 §**

Försäkringskassan föreslår en alternativ formulering som istället innehåller en hänvisning till att artikel 6 i förordning 883/2004 ska fortsätta att tillämpas på perioder som fullgjorts före den 30 mars 2019 som om förordningen var fortsatt tillämplig.

Fortsatt utbetalning av förmåner**5 §**

Det behöver förtydligas om bestämmelsen är avsedd att vara ett undantag från SFB:s reglering om rätt till förmåner under utlandsvistelse eller om den också är avsedd att vara ett undantag från kravet på försäkring i Sverige.

Av förslaget framgår att en av förutsättningarna för rätt till fortsatt utbetalning av förmån är att övriga villkor för rätten till förmånen är oförändrad. Det är oklart hur denna skrivning ska tolkas, om den föreslagna bestämmelsen innebär att en förutsättning för fortsatt utbetalning är att personen uppfyller villkoren för att vara fortsatt försäkrad enligt bestämmelserna om bosättnings- respektive arbetsbaserad försäkring i SFB, eller om bestämmelsens syfte är att ge rätt till fortsatt utbetalning oavsett om personen uppfyller försäkringsvillkoren i SFB eller inte. Om det är så att en rätt till fortsatt förmån ska föreligga oavsett om personen uppfyller försäkringsvillkoren eller inte bör detta förtydligas i förslaget.

Försäkringskassan menar vidare att det bör vara omständigheterna istället för villkoren som ska vara oförändrade.

5.4 Förslag till fortsatt export av svenska trygghetsförmåner till EU-medborgare i Förenade kungariket under en övergångsperiod

De förmåner som nämns under det aktuella avsnittet i promemorian är inte samtliga förmåner som omfattas av förordning 883/2004. I lagförslaget hänvisas till förmåner som betalas ut enligt förordningen. Om syftet är att bestämmelsen endast ska tillämpas på de förmåner som uttryckligen omnämns bör det i så fall tydligt framgå av 5 §.

5.5 Förslag om ersättning för vårdkostnader

En förutsättning för att kunna tillämpa 6 § är ett fortsatt informationsutbyte med Förenade kungariket. Informationsutbytet behövs för att kontrollera med behörig institution i Förenade kungariket att det inte bara är patientavgifter som den enskilde har betalat vid ansökan om ersättning för nödvändig och planerad vård. Vidare är det en förutsättning att kontrollera med behörig institution att vården har getts av hälso- och sjukvårdspersonal (5 § ersättningslagen). Försäkringskassan ser därför behov av en reglering som möjliggör fortsatt informationsutbyte mellan länderna.

Det behöver framgå av förslaget vem som ska avgöra vad som är medicinskt godtagbara skäl för att avbryta en pågående behandling. Om den föreslagna bestämmelsen ska tolkas som att Sverige i samtliga fall ska godta den medicinska bedömning som gjorts av läkare i Förenade kungariket bör det framgå.

Det behöver även anges vad som avses med ”vård” i bestämmelsen, om det endast omfattar behandlingen som sådan eller även resor, logi och medföljande enligt artikel 26.C.8 i förordning 987/2009.

5.6 Förslag gällande ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Försäkringskassan anser att det är angeläget att den föreslagna författningen har trätt ikraft vid utträdet. Det saknas i annat fall rättslig grund för Försäkringskassan att betala ut förmåner med stöd av författningen vilket kan få till följd att förmåner dras in. Försäkringskassan anser därför att det bör övervägas om bestämmelserna istället kan införas genom en förordning.

6.1 Finansiella konsekvenser och konsekvenser för enskilda

Kostnadsansvaret för vårdförmåner som betalas ut till enskilda med tillämpning av den föreslagna lagen behöver förtydligas. Lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet och förordningen (2013:711) om ersättningar för vissa vårdkostnader i internationella förhållanden gäller för utbetalningar enligt förordning 883/2004 och ersättningslagen.

6.3 Konsekvenser för Försäkringskassan

Försäkringskassan håller inte med om uttalandet att handläggningen inte kommer att påverkas. En prövning av om personen är försäkrad enligt 5 eller 6 kap. SFB kommer behöva göras i varje enskilt ärende.

Vid utbetalning av en förmån till en person som befinner sig i Förenade kungariket kommer Försäkringskassan också behöva göra en bedömning i varje enskilt ärende utifrån begränsningarna i 5 §.

I och med att stödet för informationsutbytet kommer att upphöra kommer Försäkringskassan behöva inhämta uppgifter från de berörda vilket också innebär mer handläggning och längre handläggningstider.

Försäkringskassan kommer behöva ta fram nya stöd och beräkningsexempel som beskriver hur en beräkning av sjuk- och aktivitetsersättning med perioder från

Förenade kungariket fram till och med den 29 mars 2019 ska göras. Det kommer även kräva IT-utveckling.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektör Maria Rydbeck i närvaro av rättschef Mikael Westberg, avdelningschef Per Eleblad och verksamhetsutvecklare Elna Fredriksson, den senare som föredragande.

Maria Rydbeck

Elna Fredriksson